

2003
Årgång 19

Årsnummer

Styrelsen består sedan årsmötet 2003 av:

Bertil Karlsson ordf.	81 755
Olle Sewerin v.ordf.	81 373
Gun Storell kassör	81 122
Kerstin Lind sekr.	82 103
Sven Österman	45 069, 45 010
Ninnie Nerman	82 066
Birgitta Sundbom	81 001
Henrik Sjögren	08-661 20 10
Kjell Andersson	81 658
Gösta Roxell (Oxhalsö Byalag)	82 118
Jan Söderman (Oxhalsö Byalag)	82 273

Blommande diken Kerstin Lind	s 3
Soliga hembygdsdagar, kulturvecka Kerstin Lind	s 4
Blidö Missionsförsamling Palle Lindkvist	s 7
Laga skifte i Oxhalsö by 1858 - 1862 Palle Lindkvist	s 10
Indelningsverket Petrus Sörman	s 14
Vad kan gamla vykort och fotografier berätta om tider som gått? Palle Lindkvist	s 17
Stortvätt på Yxlan 1927 Erik Åhman	s 18
Ångbåtsbryggan Köpmanholm Erik Åhman	s 19
Piggar och vedjakter, ett par bilder	s 20

Har Du något att tillägga till texterna eller bilderna? Hör gärna av Dig till textförfattaren eller någon i styrelsen.

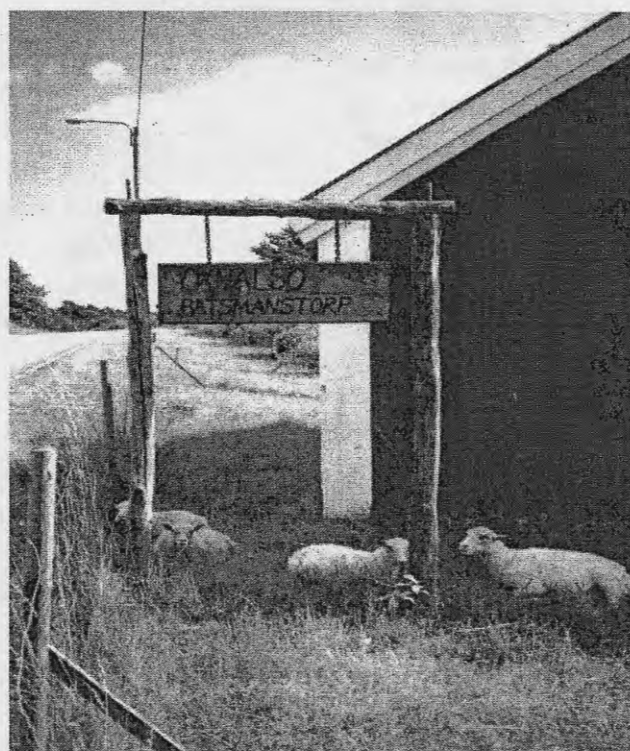

Foto Kerstin Lind

Båtsmanstorpet har öppet för visning lördagar kl 11.00-14.00
under sommarmånaderna.

För visning någon annan tid ring någon i styrelsen.

Bilder från "Naturdagbok av en engelsk dam året 1906" Edith Holden

Tänk på alla våra ängsblommor som prunkar i dikesrenarna!
Likt det artrikaste blomsteränge kan det blomma längs vägarna i
Roslagen.

Och just i sommar, i den heta dallrande värmen ståtade stora doftande
fång av rödklöver, gulmåra, vicker, nävor, vädd, klint, fibblor,
blåkllockor, kungsljus, glim, kovall, brudbröd, humleblomster, vägtis-
tel, morot, gulsporre, småborre, rölleka m.fl.

Det var en vidunderligt skön syn i den torra gassande högsommaren.
Som ett fredat ingenmansland, i total kontrast till knastrande öde
gräsmattor.

Så en dag var allt borta - nedslaget. Dikesröjning - mitt under vack-
raste full blomning!

Gläds åt den prakt som så rikt, med ofattbar livskraft också fyller ett
naturligt livsrum åt myller av liv, humlor, bin, fjärilar och mycket
mer.

Soliga hembygdsdagar, kulturvecka. Några bilder från aktiviteterna

Foton Kerstin Lind

Muséet

Gun Storell tar emot vid båtsmans-
torpet som har varit öppet lördagar
under hela sommaren.

Slåtter, om konsten att slå med lie

Larssons lie blixtrar på vår äng.

Olle Larsson slår för andra gången
ängen vid torpet.

Höet skall efter slåttern först ligga
utbrett och torka några dagar.
Därefter räfsas det ihop och läggs i
stackar eller hässjas.

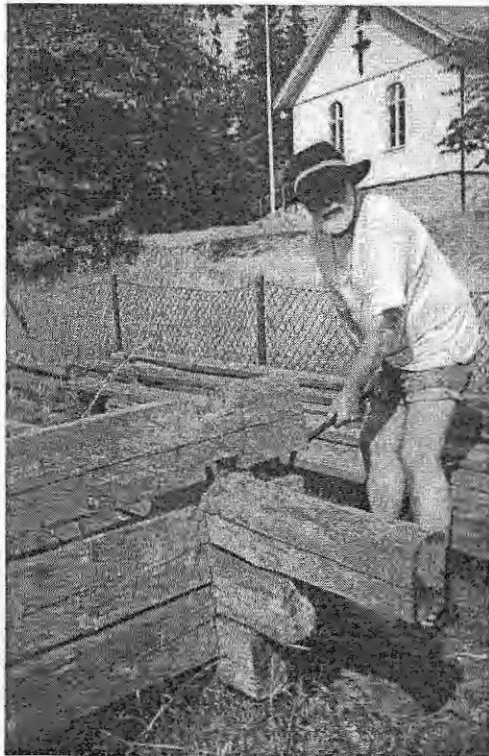
Höhässa vid torpet

Om båtar och båtbyggarkonst

Gösta Roxell och den enda nu kvarvarande skötökan, byggd på Svartlöga 1898.

Den är i konstruktion byggd precis som en pigge (el sandkil). Båten har varit i familjen Roxells ägo sedan 1930-talet då Göstas pappa köpte den. Den har använts till fiske, främst strömmingsfiske och har under senare tid också varit med på postrodden. Till hundraårsjubileet försågs den med nya segel, sydda av Kerstin Roxell. (Foto från Göstas fotoalbum)

Knuttimring, gamla redskap

Olle Sewerin vid repliken av det gamla fähuset. Timret har märkts och plockas nu ned för att sättas på plats på den gamla grunden.

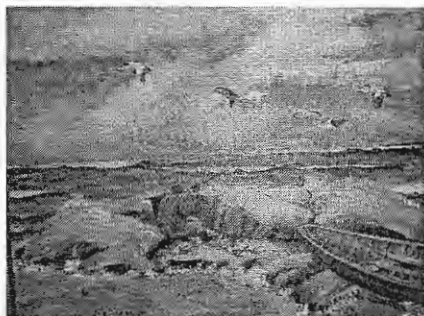
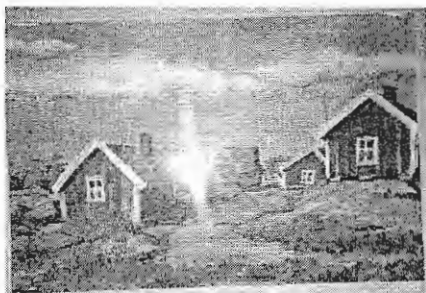
T.h. Olle och Sven Österman vid en gammal handkvarn

Får- kaninklippning, ullberedning

Roslagsfåret, vår alldeles egna ras, i väntan på klippning, som Bertil Karlsson förevisade. Den tjocka ullen tovades sedan av Gun Storell.

Denna dag klippte också Sara Holm sina angorakani-
ner, kardade och spann till fint angoragarn

Konstutställning

Petrus Nordstedts Söderöra skärgårdsmotiv ställdes ut i logen vid båtsmanstorpet. Bosse Wiklund var värd till hundratalet besökare. Tavlorna i privat ägo, Sven Österman, Arthur Österman och Bosse Wiklund.

Konsert i Blidö kyrka

Konsert hölls 19.7 i nära fullsatt kyrka med Ellinor Lind (orgel, flygel och sång) Katharina Heissenberger (tvärflöjt och sång) och Lars Sundbom (kornett och sång). Verk av bl.a. Mascagni, Händel, Boellman, Aulin, Verdi framfördes.

Anna Ringberg läste svenska dikter

Oxhalsö Missionshus före tillbyggnaden 1935

Blidö Missionsförsamling

Palle Lindkvist

Fällgate

Det är i år 125 år sedan församlingen bildades. En liten skara hade under några år samlats i hemmen till bönemöten, men 1878 hade tanken på att bilda en fastare sammanslutning mognat. Beslutet att bilda församling skedde vid ett möte i Yxlö. Församlingen fick namnet Eklesia. Tyvärr finns det inget protokoll eller skriftlig uppgift från detta möte, men av en senare matrikel framgår det att första året fanns det 21 medlemmar.

Vid ett av mina första besök i bönhuset i Oxhalsö såg jag fotografier av ett par "gamla skärgårdsgubbar". De var de som startade församlingen, sa man. Bilderna föreställde K.A. Hellberg och Karl Olsson. Genom studier av medlemsmatriklar och husförhörslängder har jag fått fram namnen på de 21 första medlemmarna. Det visade sig då att det inte var några "gubbar". Den äldsta var 46 och den yngsta 21 år! (genomsnittsåldern var 33 år).

*Johan Petter och Johanna Eriksson
Karl och Anna Kristina Olsson
från Oxhalsö*

*Karl August och Kristina Charlotta Hellberg
från Glyxnäs*

*Petter Johan och Augusta Lovisa Karlsson
från Strömsviken*

*Axel Fredrik och Emma Löfgren
från Furusund*

*Frans och Augusta Kristina Sjöblom
från Almvik
samt Frans syster Anna Lovisa Sjöblom
från Fällgate*

*Johan August Hedman, Långviken
Augusta Matilda Jansson, Oxhalsö
Johanna Karlsson, Yxlö
Johan Vesterman, Köpmanholm*

*Emma Kristina Pettersson och
Margareta Kristina Sjöblom
från Norröra*

*Anders och Albert Söderman
Södera resp. Svartlöga*

Medlemsantalet ökade hastigt och var 10 år senare nästan 300. 1893 ändrades namnet till Blidö Friförsamling, 1947 ännu en gång då församlingen fick sitt nuvarande namn: Blidö Missionsförsamling. Med 14 kronor i kassan beslöt man 1879 att bygga ett missionshus, eller bönhus som man säger, i Oxhalsö. Men det bodde medlemmar på alla öar i socknen, så det byggdes bönhus även i Bruket på Blidö, i Köpmanholm och i Vagnsunda på Yxlan och på Norröra, Söderöra och Svartlöga. Av dessa finns nu endast två kvar i församlingens ägo, i Oxhalsö och på Norröra.

Enligt jubileumsberättelsen från 60-årshögtiden meddelas att mer än 800 personer under åren varit anslutna till församlingen. 1957 hade medlemssiffran sjunkit till 95. Folkminskningen inom Blidö socken fram till mitten av 1900-talet, av i huvudsak utflyttning av ungdomen och den allmänna strukturomvandlingen i samhället, får ses som orsak till att

Bibelskola

medlemssiffran ytterligare minskat och idag har församlingen endast ett fåtal medlemmar.

Församlingen har haft en stor utåtriktad verksamhet. Barnverksamheten har varit omfattande. Exempelvis fanns det 1928 inom församlingen 7 söndagsskolor med sammanlagt 260 barn. Under åren 1916-1947 bedrev församlingen barnkoloniverksamhet i Margrethill, Stämmarsund. Många stockholmsbarn har under åren upplevt härliga sommarkar i skärgården.

Även yttre mission har haft stort stöd av församlingen. En av församlingens egna, Lydia Malmquist (dotter till ovan nämnda Frans och Augusta Sjöblom) sändes till Kongo, där hon tillsammans med maken Svante Malmquist verkade som missionär. Ungdomsföreningen svarade under en följd av år för en hjälplärares underhåll i Kongo.

Idag firas det Gudstjänster en gång i månaden och vid de stora helgerna. Sång och musik ingår i alla sammankomster. Barnkören leds av Anna Greta Malmquist (svärdotter till ovanstående missionärspar). Hon gör dessutom en stor insats för att hålla verksamheten igång, t.ex. genom att anordna samtalsträffar för daglediga och hålla andakter på Blidö-sundsgården.

Slutligen citeras Pastor Angebrand i jubileumsskriften från 100-årshögtiden:

"Den sjunkande medlemssiffran är inte uppmuntrande, men den lilla församlingen arbetar dock oförtrutet vidare i den förvisningen att nya tider kan gry. För Gud är ingenting omöjligt".

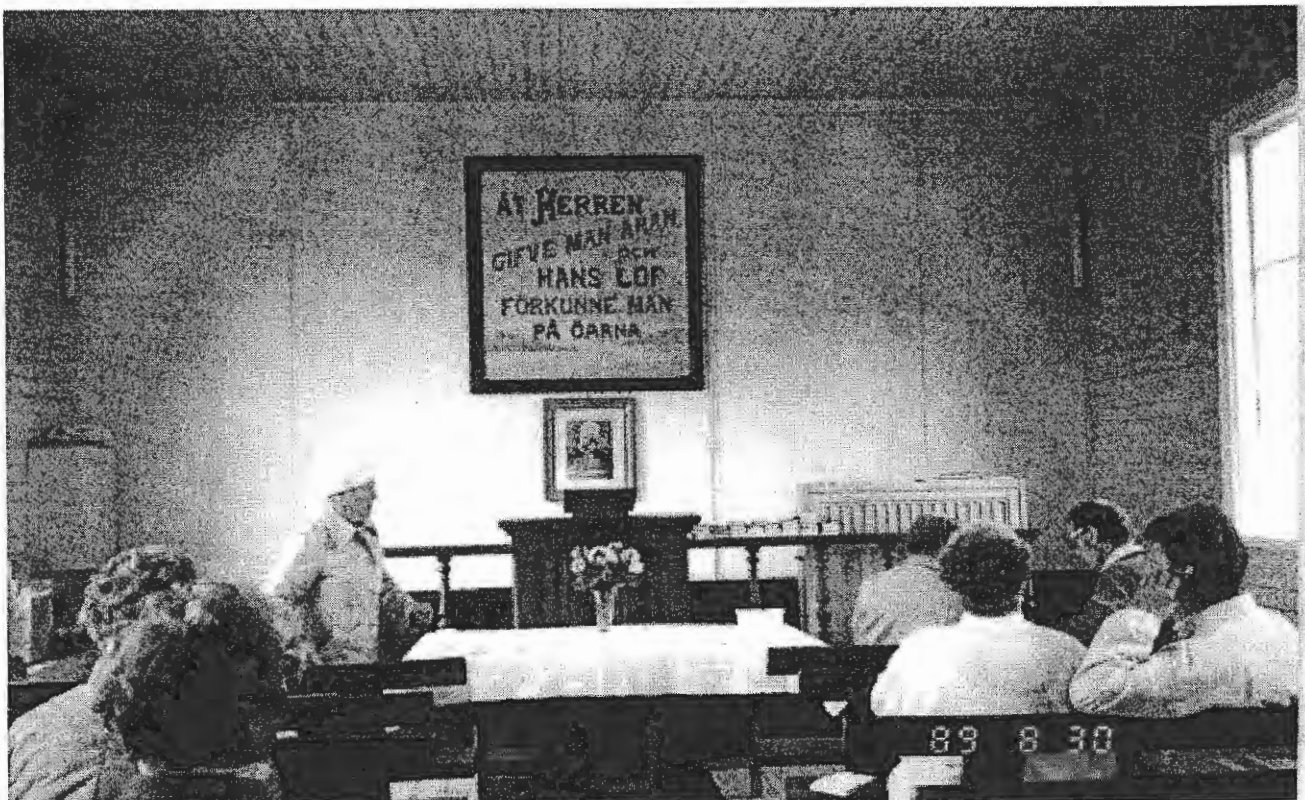
Foton från Sven Östermans samlingar Red.

1. Paul Selén pastor 1923-27, 2. Ture Nordstedt Norröra, 3. Sigvard Andersson Blidögård, 4. Robert Karlsson Kalvhagen och 5. Nils Karlsson, 6. Uno Sjöblom Fällgate, 1. Mary Södergren Norröra, 2. Göta Sjöblom Söderöra, 3. Ragnhild Karlsson Drotz, 4. Aina Vesterman Sikamrö, 5. Dagny Jansson Sundberg Boda, 6. Rut Nordstedt Norröra. 1.?, 2. - Öman, 3. Helga Blomqvist Norrnäs, 4. ?

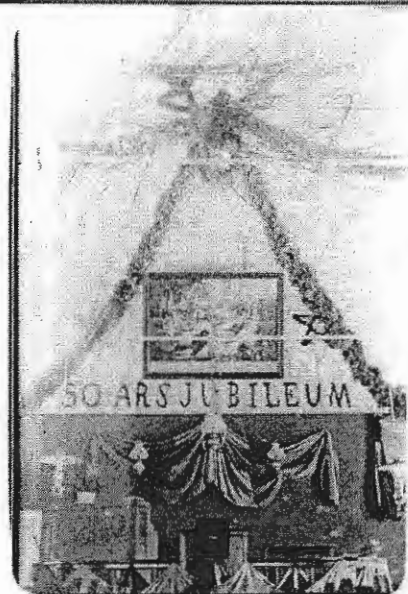
David Eklund pastor 1943-46, Hans Andersson Bergshyddan, Arthur Österman Källviken, Sven Burell Oxhalsö, Boel Eklund Oxhalsö, Per Olof Burell Oxhalsö, Allan Österman Källviken,

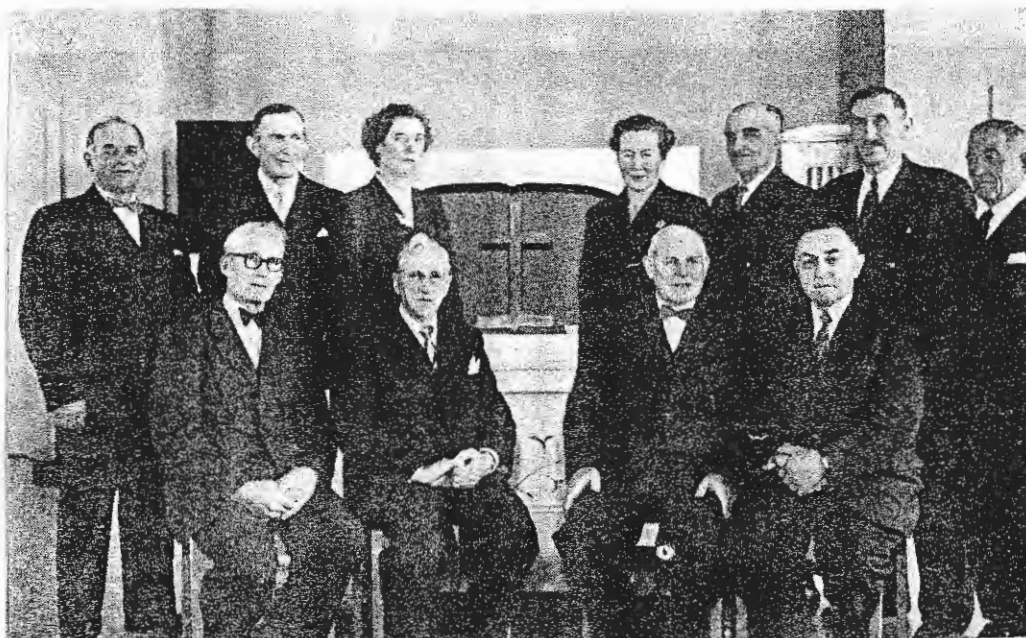
Norröra Missionshus

Svea Österman och Stina Andersson i Missionshuset Oxhalsö vid 120-årsjubileet

Ett bleknat fotografi från det högtidliga 50-årsjubileet

Församlingens styrelse och pastor Bilden från minnesskriften utg. till 80-årsjubileet

Från vä. Oskar Andersson Bergshyddan, Erhard Wijaknder Sjöheden, Vilma Sjöblom, Stina Andersson Bildögård, Gustaf Sjöblom Alsvassen, Erik Andersson Sikmarö, Henry Sjöblom Norröra, Fredrik Öhman Björkudden, Gustaf Engvall pastor fr. 1955, Axel Sjöblom Köpmanholm, Fritjof Österman Källviken.

Karl Olsson
Startade församlingen

K.A. Hellberg

H. Boman från Furu-
sund var banbrytare

B. Angebrand
Pastor

Laga skifte i Oxhalsö by 1858-1862

Namn på åkrar och ängar förr och nu

Palle Lindkvist
Fällgate

Storskiftet i 1700-talets Sverige hade som mål, att jordbruket skulle övergå från tegskifte till enskifte. Vid ett skifte i Sörmland 1741 skriver Mårten Revell, som då upprättade kartan, att markägarna ville "låta fördela sina före detta sammanblandade åkrar och ängar på det att de framledes utan vidare tegskifte, dess bekvämligare måtte kunna sina andelar på ett ställe vårda och hävda".

Generellt för Sverige har de olika skiftesreformerna visat sig ha stort ekonomiskt värde. Driften av de enskilda fastigheterna kunde rationaliseras. Nya grödor, växtföljder samt ny teknik infördes. Men det gick inte lika bra överallt. I Oxhalsö by var man missnöjd efter Storskiftet 1780.

År 1837 genomfördes ett laga skifte för Oxhalsö och Västerö gemensamt. Även då var meningarna delade. I Västerö samt i Västergården var man nöjda, men så var inte fallet i de övriga gårdarna i Oxhalsö (Nedergården, Storgården, Norrstugugården, Norrgården, Södergården och Östergården). Vid 1800-talets mitt hade gårdarna var för sig fått flera delägare, t.ex. genom arv eller köp. Delägarna i de sex gårdarna var 17 till antalet.

Arbetet med det tredje försöket till skifte i Oxhalsö började den 14 augusti 1856. I protokollet kan man läsa om 1837 års skifte "att partene ansågo samma skifte olämpligt dels i anseende till skiftenas oregaliera form, dels ock i anseende till att en stor del af jordegarna egde flera hemmansdelar utan att de fått dem intill hvarandra lagde, hvarföre de yrkade att ny delning måtte å alla egorne företagas". Det senare önskemålet blev dock inte infriat, skulle det visa sig. Nästan alla fick tre skiften på olika platser.

Kartan från skiftet 1837 befanns vara så ofullständig att det beslutades om ny uppmätning och framtagning av karta. Oxhalsö, bortsett från Västergården och de två uddarna Fläsknäset och Bromskär som då tillhörde Västergården, delades in i 2.480 s.k. ägofigurer. Området hade en yta av drygt 500 hektar och ägofigurererna i snitt 2500 m². Inrösningsjorden (åker och äng) var respektive 30 och 140 hektar och avrösningsjorden (skog och annan ouppodlad mark) var 340 hektar omräknat till ungefärliga moderna mått.

Skifteshandlingarna från 1850-talet består av mötesprotokoll med 77 paragrafer som sträcker sig från augusti 1856 till oktober 1862. Dessutom beskrivning och värdering av alla ägofigurer, förslag till delning av ägorna samt beskrivning av byggnader och gårdar. Det senare med tanke på eventuell utflyttning av gårdar från byn, vilket drabbade två av delägarna, Anders Öman som flyttade till Kalvhagen och Per Sjöblom till Östersvedlandet, nuvarande Fällgate.

Namn

Många namn som finns på 1858 års karta fanns redan på tidigare kartor (1780 och 1814) och används även idag. En del finns inte på dagens karta men kanske i folkmun. Namnet Oxhalsö är mycket gammalt. Tankarna hos många har nog gått till halsen av en oxe, men personligen har jag en egen teori. Namnet förekommer redan i Kung Valdemars beskrivning av segelleden efter svenska kusten och till Estland, skriven någon gång på 1200-talet. Där står för Blidösunds del Sicmar, Yxloe och Hoxhals. Ett smalt sund betecknades på medeltiden som en hals (Furusund hette ju tidigare Halsön). Norra udden på Oxhalsö bildar en krok och benämns på 1858 års karta med Kroknäs. Hok eller Hook förekommer i många ortnamn i norra Europa, t.ex. Hook van Holland - alltså Hookshals d.v.s. ön som ligger vid ett sund och har en udde.

I ägobeskrivningen har de olika åkrarna beskrivits och namngivits. De tre största är Westergårdet, Östergårdet och Skogsvreten. Tillsammans 4/5-delar av totala åkerarealen. Ytterligare 16 lotter är små med ett fåtal ägofigurer. Följande namn på åkrar förekommer i kartan: